

Pregledni znanstveni članak
UDK 372.46:81'243:006(497.5)

Primljen 5. 01. 2007.
Prihvaćen 9. 03. 2007.

ISTRAŽIVANJEM DO NASTAVE PO MJERI UČENIKA

*Irena Posavec**

Osnovna škola Stjepana Kefelje, Kutina

Polazeći od načela suvremene nastave stranih jezika propisanih Hrvatskim nacionalnim obrazovnim standardom, ovaj članak prikazuje način na koji se nastavnici stranih jezika mogu usredotočiti na učenika i njegovo učenje i tako ga staviti u središte nastavnog procesa. Primjenom istraživanja u učionici i prosudbom nastavnikovih postupaka u poučavanju te prilagođavanjem istih, moguće je približiti se samim učenicima i osigurati učinkovito učenje stranog jezika. U članku se ukratko govori o suvremenim ciljevima nastave stranog jezika, o metodi akcijskog istraživanja (*engl. action research*) u poučavanju stranog jezika koja vodi usavršavanju procesa učenja i poučavanja te se navodi primjer provedenog istraživanja među djecom u četvrtom razredu osnovne škole koja engleski jezik uče od prvog razreda.

Ključne riječi: Hrvatski nacionalni obrazovni standard (HNOS), istraživanje, usavršavanje, interes, motivacija, učenik

1. UVOD

Uvođenjem Hrvatskoga nacionalnog obrazovnog standarda (HNOS) u osnovne škole ciljevi suvremene nastave stranih jezika znatno se mijenjaju. Uz osnovni cilj razvijanja usmene, pismene i međukulturalne kompetencije učenika na stranom jeziku, cilj nastave postaje i usmjeravanje na učenika, kao subjekta ili središta nastavnog procesa, na razvoj njegove samostalnosti u učenju te na njegovo stjecanje uspješnih strategija učenja kao temelja za cjeloživotno učenje. Uobičajeni osvrti i prosudbe vlastitog rada nastavnika te evaluacije nastavnih sati stranog jezika radi budućeg planiranja rada tako dobivaju novu dimenziju. Učenici postaju izvor ideja za nastavne sadržaje, njihovi sukreatori, i na taj im se način zapravo dodjeljuje uloga partnera nastavniku u osmišljavanju nastavnog plana. Mnogi nastavnici se pitaju kako iskoristiti taj vrijedan izvor ideja i kako osposobiti učenike za novu ulogu i suradnički rad.

* Irena Posavec, Osnovna škola Stjepana Kefelje, Nikole Tesle 1, 44320 Kutina, e-mail: irenaposavec@net.hr

2. AKCIJSKO ISTRAŽIVANJE

Preispitivanje interesa samih učenika treba biti glavna vodilja u osmišljavanju nastave po mjeri samih učenika. Nastavni satovi osmišljeni na način da vode brigu o interesima učenika motivirajući su i njima zanimljivi. Jedna od metoda istraživanja u učionici kojom nastavnici mogu istražiti interese učenika i općenito načine na koji oni najbolje uče te primijeniti rezultate istraživanja u praksi je akcijsko istraživanje. Wallace (1998:253) smatra akcijsko istraživanje jednim oblikom profesionalnog usavršavanja nastavnika stranih jezika. Navodi da je ono «jedan od načina na koji oni mogu poboljšati svoj rad kroz prosudbu vlastitih koraka u poučavanju». Ta prosudba zahtijeva sustavno prikupljanje i analizu relevantnih podataka te primjenu rezultata istraživanja u radu u učionici, s ciljem osiguranja učinkovitog učenja. Za začetnika akcijskog istraživanja, Kurta Lewina (1890. – 1947.), poznatog američkog sociologa i psihologa poljskog podrijetla, viđenje uspješnog istraživanja je ono istraživanje koje će za krajnji cilj imati promjenu ponašanja čovjeka u određenoj okolini. Lewinove spoznaje o fenomenu grupe, grupnoj dinamici, ljudskom ponašanju s obzirom na koji čovjek percipira okolinu te o integraciji teorije i prakse potakle su generacije istraživača na različitim poljima, pa tako i na polju obrazovanja. Razvoj akcijskog istraživanja na polju glotodidaktike možemo zahvaliti stručnjacima poput Ebbutta (1985), Hopkinsa (1985), Stricklanda (1988), Wallacea (1998), Bailey (1988), Nunana (2001) i mnogih drugih.

Akcijsko istraživanje u učionici prati serija koraka koji se ponavljaju. Strickland (1988: 760) navodi sljedeće korake akcijskog istraživanja:

1. identifikacija problema u učenju ili poučavanju
2. konzultacija stručne literature o problemu u učenju ili poučavanju
3. planiranje načina rada s učenicima koji bi problem riješio
4. promatranje učinka primijenjenog načina rada s učenicima
5. prosudba rezultata promatranja primijenjenog načina rada s učenicima
6. usavršavanje rezultata dobivenih primjenom određenog načina rada s učenicima.

Ovaj proces prema Allwrightu i Bailey (1998) omogućuje nastavnicima koji žele istražiti događaje iz svojih učionica pronalaženje konstruktivnih koraka prema rješavanju problema. Za razliku od formalnog istraživanja, ova metoda istraživanja razlikuje se u tome da istraživači, u ovom slučaju sami nastavnici, vođeni rezultatima istraživanja aktivno mijenjaju proces učenja i poučavanja prilagođavajući ga učenicima, njihovim interesima i načinu učenja. Primjenom ove metode istraživanja nastavnik će otkriti kako učenici najbolje uče, što pokreće njihovu motivaciju i što utječe na njihove rezultate. Razlozi za implementiranje ove metode istraživanja u učionici mogu biti različiti. Allwright i Bailey (1991) nude različite teme za istraživanje od kojih su neke: pažnja učenika na satu u različitim razrednim situacijama, strah od jezika, razredna interakcija, rad učenika u grupama, analiza reakcija učenika na ispravke pogrešaka u govoru, analiza radnog materijala s obzirom na reakcije učenika i slično.

3. ISKUSTVA IZ UČIONICE

Potaknuta literaturom i željom za kreiranjem nastave po mjeri učenika, odlučila sam provesti jedno takvo istraživanje. S obzirom da je 10% nastavnih sati prema uputniku HNOS-a predviđeno za proširivanje predloženih tema prema interesima učenika, odlučila sam zamijeniti način odabira materijala za rad. Materijale obično odabirem samostalno, no ovaj put odlučila sam istražiti interese učenika kako bi način odabira bio u skladu s njihovim interesima. (1.) Prvi korak akcijskog istraživanja prema Stricklandu (1988) je identifikacija problema. U ovom slučaju moj problem možemo definirati kao vlastitu sumnju u odabir materijala koji bi interesirali učenike. Istraživanje sam provela na uzorku učenika četvrtog razreda koji uče engleski jezik četvrtu godinu. Razred čini dvadeset troje učenika, od toga četrnaest djevojčica i devet dječaka. (2.) Konzultacijom stručne literature odlučila sam se za izradu anonimnog pismenog upitnika za učenike, jer se to pokazalo kao najbrži i najlakše izvedivi oblik ispitivanja. (3.) Moj treći korak bilo je planiranje načina rješavanja problema. Kako bih otkrila interese učenika, izradila sam sljedeći upitnik.

Upitnik za učenike 4. razreda

1. Ponuđene teme ocijeni od 1 do 5. Temu koju smatraš najzanimljivijom ocijeni sa 5, a najmanje zanimljivoj temi dodijeli 1.

Obitelj ___
 Slavne osobe ___
 Slobodno vrijeme ___
 Škola ___
 Mjesto gdje živim ___

2. Na isti način ocijeni sljedeće teme:

Hrana ___
 Odjeća ___
 Tijelo ___
 Životinje ___
 Priča ili bajka po tvojem izboru ___

3. Volio bih s mojim prijateljima iz razreda izraditi razredni plakat na temu _____
 _____ (navedi jednu od gore navedenih tema)

4. Kad bi mogao izabrati neku priču koju biste obradili na satu, to bi bila:

- a) Snjeguljica i sedam patuljaka
- b) Zlatokosa

c) _____ (navedi naziv priče ili bajke)

5. Zaokruži točan odgovor

Roditelji mi mogu pomoći u traženju potrebnih informacija na internetu.	DA	NE
Znam nekoga tko je posjetio zemlje u kojima se govori engleski jezik.	DA	NE
Želio bih da nam školu posjete ljudi koji su bili u zemljama u kojima se govori engleski jezik i da nam ispričaju nešto o tome.	DA	NE

Nakon provedenog istraživanja analizirala sam prikupljene upitnike. Rezultati su pokazali da su učenicima najomiljenije teme slavne osobe i odjeća. Od dvadeset troje učenika, temu slavne osobe ocjenom 5 ocijenilo je 11 učenika, a temu odjeća 10 učenika. Prema interesima zatim slijede teme slobodno vrijeme, životinje, tijelo, obitelj, mjesto u kojem živim i hrana, dok su najmanje zanimljive teme bajke (osam učenika ocijenilo je tu temu ocjenom 1) i škola (12 najmanjih ocjena). Rezultati su pokazali da su učenici spremni istraživati, da baš svi imaju pristup internetu i osobu koja im u tome može pomoći. Na pitanje broj tri iz upitnika (u kojem se učenike pita na koju bi temu voljeli izraditi razredni plakat), tema slavne osobe dobila je deset glasova, dok je priča po izboru s najviše glasova bila Harry Potter. Isto tako, devetnaest učenika želi da razred posjeti osoba koja je bila u zemljama u kojima se govori engleski jezik i žele saznati nešto o tome.

(4.) Slijedio je četvrti korak, tj. promatranje učinka primijenjenog načina rada s učenicima. Kako je moje istraživanje pokazalo da je najzanimljivija tema slavne osobe, odlučila sam primijeniti rezultate i pokrenuti učenike. Postavila sam zadatak u kojem se od njih tražilo da na internetu saznaju nešto o nekoj slavnoj osobi, kako se zove, odakle dolazi, čime se bavi i slično. Zamolila sam ih i da potraže slike te slavne osobe. Dvadeset učenika uradilo je zadatak za domaću zadaću. Nakon uvježbavanja opisivanja osoba na engleskom jeziku na nastavnom satu, učenici su u grupama izrađivali plakat, opisivali svoje slavne osobe i na kraju izložili svoje rezultate. (5.) Nakon završenog sata uslijedio je idući korak - prosudba rezultata promatranja primijenjenog načina rada s učenicima. Za vrijeme sata učenici su bili motivirani i njihova pažnja bila je na visokoj razini. Primijetila sam da su i sramežljiviji učenici željeli pokazati koju su slavnu osobu izabrali i pričati o njoj. Učenici su pažljivo slušali izlaganje rada grupa. (6.) Šesti korak mojeg istraživanja je usavršavanje rezultata dobivenih primjenom odabranog načina rada s učenicima. Na idućim satovima želim pozvati osobe da nam pričaju o svojim iskustvima boravka u zemljama engleskog govornog područja, a priču koju nam nudi udžbenik namjeravam zamijeniti pojednostavljenim isječkom iz jedne od knjiga o Harryju Potteru.

3. ZAKLJUČNA RIJEČ

Primjenom istraživanja došla sam do spoznaje da su nastavni sadržaji koji dolaze iz interesa samih učenika i iz njihovih osobnih iskustava iznimno motivirajući za učenike. Materijal im je blizak, što je bolje nego da je nametnut udžbenikom ili da ga je odabrao sam

nastavnik. Aktivnosti koje proizlaze iz interesa učenika motiviraju ih kako za izvršavanje domaćih uradaka, tako i za pažljivije sudjelovanje na nastavnom satu. Učenici se osjećaju sretnijima i zadovoljnijima. Iz svojih prijašnjih iskustava uvidjela sam da je uvijek poželjno uključiti učenike i njihova iskustva u učenje stranog jezika. Deller (1990) nudi mnogo ideja kako možemo učenika staviti u središte učenja. Umjesto da nastavnik uspoređuje likove iz udžbenika pri obradi komparativa ili superlativa, zašto ne bi zajedno s učenicima izvršio mjerenje učenika u razredu i na taj način uveo novi jezični segment. Učenici će se osjećati korisnima i njihova pažnja sigurno će biti veća (Deller, 1990). Na taj način nastavnik može voditi brigu o uključivanju i slabijih učenika koji će zapisivati rezultate mjerenja. Također, učenici mogu stvarati domaće zadatke jedni za druge u obliku postavljanja pitanja za razumijevanje teksta, izrađivati zadatke za vježbanje gramatike i slično (Deller, 1990). Na taj način sami učenici razvijaju strategije uspješnog učenja, postaju suradnici nastavniku i mogu se ujedno osjećati središtem nastavnog procesa.

LITERATURA:

- Allwright, D., Bailey, K. M. (1991): *Focus on the Language Classroom*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Brown, J. D., Rodgers, T. S. (2002): *Doing second language research*. Oxford, Oxford University Press.
- Deller, S. (1990): *Lessons from the learner*. London, Longman.
- Strickland, D. (1988): *The teacher as researcher: toward the extended professional*. Language Arts 65, 754-764.
- Wallace, M. J. (1998): *Action Research for Language Teachers*. Cambridge, Cambridge University Press.

THROUGH CLASSROOM RESEARCH TO STUDENT-TAILORED TEACHING

Summary:

Guided by the principles of modern teaching of English as a foreign language described in the Croatian National Educational Standard, this article demonstrates the ways in which foreign language teachers can focus on students and their learning as the centre of the teaching process. Through the implementation of classroom action research, evaluation, and improvement of teaching methods, it is possible to approach students and make sure the effective language learning is taking place. The article briefly discusses the aims of modern language teaching, describes action research in foreign language teaching and how it leads to the improvement of learning and teaching process, and provides an example of action research carried out on the fourth-grade primary school students. Children involved in the said action research have been learning English since the first grade.

Key words: Croatian National Educational Standard, research, professional development, interest, motivation, student